

10 goda råd

Så kan du klara din tystnadsplikt på bästa sätt i skolan och vid fritidshemmet.

PUBLICERAD 2026

Staffan Olsson

elevhälsan.se
KOMPETENS

10 goda råd

Så kan du klara din tystnadsplikt på bästa sätt i skolan och vid fritidshemmet.

1 **Från 2027 gäller samma tystnadsplikt och sekretess vid en friskola som vid en kommunal skolmyndighet.** Samma regler gäller i gymnasiet som vid de obligatoriska skolformerna. Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och dess kapitel 23 paragraf 2 och 3 är de viktigaste paragrafer som styr personalens tystnadsplikt. För skolsköterska och skolläkare (EMI) finns bestämmelsen i OSL 25 kap. 1 §. Men tystnadsplikt och sekretess gäller som huvudregel mellan friskolor och mellan friskolor och kommunala skolor, med många undantag.

2 **Människors möjlighet till insyn i skolans arbete skall vara stor. Skolpersonal har i grunden yttrandefrihet och rätt att lämna uppgifter till massmedierna (tidningar, radio, tv) för publicering där, s.k. meddelarfrihet, när dessa uppgifter inte är hemliga.** Många uppgifter i skolan är offentliga och normalt inte sekretesskyddade, t.ex. betyg, närvaro/frånvaro och allmänna omdömen i övrigt som gäller elevers skolprestationer. Även själva beslutet i ett elevstödjande och disciplinärt ärende är offentligt, men inte bakgrundsmaterialet, t.ex. känsliga bilagor.

3 **Sekretess och tystnadsplikt finns i skolan för att barn/elever, föräldrar och andra närstående ibland behöver skyddad integritet.** Förankra därför hos vårdnadshavaren det du behöver säga till utomstående människor och myndigheter. Genom ett samtycke från vårdnadshavaren hävs sekretessen. När en elev är i tonåren kan dock även elevens samtycke i vissa fall behövas.

4 **Följ principen: "Vilka behöver veta det känsliga jag vet om eleven för sitt arbetes skull och vad behöver jag få veta av andra?".** De som inom skolan behöver få känsliga uppgifter för att klara sitt arbete har rätt till information. Alla personalgrupper i skolan har tystnadsplikt, även kanslipersonal, vaktmästare, vikarier, praktikanter m.fl. Ingen tystnadsplikt gäller som huvudregel mellan skolans personal.

Men för EMI- elevhälsans medicinska insats (skolsköterskan och skolläkaren) gäller en särskilt sträng sekretess eftersom den insatsen ses som en självständig verksamhetsgren i skolan. Därmed har skolsköterska och skolläkare sekretess och tystnadsplikt mot alla andra i skolan. De får normalt inte utan samtycke lämna känsliga uppgifter om elever/föräldrar vidare till lärare, rektor, kurator m.fl. Även kurator, psykolog och speciallärare/specialpedagog har en strängare tystnadsplikt än övrig skolpersonal, men har ingen tystnadsplikt mot dessa. Det de säger till varandra hand-lar mer om etik och moral.

Copyright: Staffan Olsson ▪ staffanolsson45@gmail.com ▪ 070-277 07 37

elevhälsan.se KOMPETENS

5 **Personal i skolan som inte har med en viss elev att göra ska inte informeras om känsliga uppgifter som gäller eleven eller elevens närstående**, t.ex. föräldrar och syskon. Den/De som vet något känsligt måste tänka noga på vad som i en given situation bör sägas. Samråd gärna med din chef i tveksamma fall!

6 **Skapa rutiner på skolan som gör att den krets av personal som informeras inte blir onödigt stor, till exempel vid möten av olika slag**. Ju känsligare en elevs situation är, desto viktigare är det att elevens problem inte lämnas ut i onödan. Bedöm med jämna mellanrum om rutinerna hos er följs på ett etiskt tillfredsställande sätt. Lämnas känsliga uppgifter ut till andra utanför skolan, kanske din egen familj eller dina vänner, kan det vara ett brott mot tystnadsplikten, som ytterst kan ge fängelsestraff.

7 I kontakt med andra friskolor, myndigheter och privatpersoner bör du vara försiktig.

Vissa öppningar i sekretess och tystnadsplikt finns dock, till exempel:

- normalt **positiva eller harmlösa uppgifter** kan lämnas ut.
- **samtycke från den det berör** bryter sekretessen, se punkt 3 ovan.
- **uppgiftsskyldighet** finns i vissa fall, till exempel
  - **a)** vittnesplikt och
  - **b)** anmälningsplikt till socialnämnden då ett barn misstänks fara illa och
  - **c)** för att underlätta en elevs skolgång när eleven byter skola eller skolform.
- **uppgiftsmöjlighet** i form av polisanmälan vid misstanke om vissa brott:
  - **a)** rektor är skyldig polisanmäla alla brott, om inte övervägande skäl talar emot,
  - **b)** alla brott riktade mot personalen eller mot skolans egen verksamhet får polisanmälas
  - **c)** vissa slags brott mot barn och ungdom, till exempel könsstympningsbrott, sexualbrott, misshandel och frihetsberövanden eller
  - **d)** övriga brott, om fängelse är föreskrivet för brottet och brottet kan antas ge annat straff än böter. För en **skolsköterska och skolläkare** får alla brott mot ett barn polisanmälas. För att få polisanmäla andra brott måste minimistraffet i straffskalan för brottet vara minst sex månaders fängelsestraff eller vara ett försök till brott med lägst 1 års fängelse som minimistraff.
- i en **nödsituation**, för att avvärja fara för liv eller hälsa. (BrB 24:4)
- **generalklausulen**, som ger alla utom skolhälsovårdens personal rätt att bryta sekretessen ”om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse sekretessen skall skydda”. (OSL 10:27) Denna bestämmelse gäller inte mot en privatperson.

Copyright: Staffan Olsson ▪ staffanolsson45@gmail.com ▪ 070-277 07 37

8 **Var försiktig när du talar om barn och föräldrar** i personalrum eller på andra platser där andra personer kan höra vad du säger, till exempel i bussar och på fester. Även då gäller tystnadsplikt. Ett brott mot tystnadsplikten kan ge dagsböter, skadestånd och upp till två års fängelse. Men bara några i skolan har dömts de senaste 20 åren.

9 **Du har inte tystnadsplikt kring vad du vet om annan personal, inte heller kring vad du anser om dina chefer eller arbetskamrater.** Varje chef har en personalsocial sekretess och ska därför hantera känsliga uppgifter om sin personal med försiktighet (OSL kap. 39).

Vid en friskola, men inte vid en skolmyndighet, finns dock krav på ömsesidig lojalitet. Lojalitetskravet finns inskrivet i kollektivavtalen för det privata avtalsområdet. Det betyder att personal och skolans ledning/ägare inte får skada varandra genom att till exempel utåt prata illa om varandra eller om verksamheten. Men krav på en sådan lojalitet som urholkar den grundlagsfästa yttrandefriheten och meddelarfriheten till massmedierna ska inte accepteras.

10 **Fundera ibland på frågan: Hur ser samarbetet med hemmet och eleven ut hos oss?** Genom en fin hemkontakt stärks möjligheten att nå resultat i arbetet med eleven, genom elevers delaktighet likaså. Sekretessreglerna i skolan ska inte uppfatttas som ett hinder i arbetet utan som ett nödvändigt skydd för en elev och elevens närstående i känsliga situationer. Dessutom bör de ses som en uppmaning att utveckla kontakten med hemmet, för att på så sätt kunna nå samtycke när det behövs.

Sekretess och tystnadsplikt bör inte ses som ett hinder i kontakten med andra utan som en möjlighet till ett utvecklat samarbete med hemmet, till nytta för barnet!

Copyright: Staffan Olsson ▪ staffanolsson45@gmail.com ▪ 070-277 07 37

Låt oss hjälpa er att skapa ett heltäckande och övergripande elevhälsoarbete utifrån era behov

Elevhälsan.se har under mer än tio års tid varit den naturliga plattformen för personer som arbetar med elevhälsa. Visionen har alltid varit att skapa förutsättningar för skolor att skapa en väl fungerande elevhälsa.

Vi kommer vi nu att, förutom att erbjuda våra populära öppna webbinarier och andra kompetenshöjande aktiviteter, kunna erbjuda olika former av heltäckande lösningar för personal, kommuner, huvudmän och skolor.

Det gör att ni på ett enkelt och överskådligt sätt kan erbjuda all personal olika former av kompetenshöjande aktiviteter. Det gör också att hela personalstyrkan arbetar åt samma håll och ni kan skapa en egen grund för ert elevhälsoarbete.

Våra olika lösningar bygger på expertis inom elevhälsa och modern pedagogik samt mångårig erfarenhet av arbete med kunskapsöverföring.

Hör av Er så berättar vi mer!

KONTAKT
Johannes Innala
johannes@elevhalsan.se
070-492 01 96
www.elevhalsan.se

elevhälsan.se
KOMPETENS